41. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

T.C.
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü

41. KAZI SONUÇLARI TOPLANTISI 2. CİLT

17-21 HAZİRAN 2019
DİYARBAKIR

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayın No: 3654/2
Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Yayın No: 187/2

YAYINA HAZIRLAYAN
Dr. Adil ÖZME

17-21 Haziran 2019 tarihlerinde gerçekleştirilen 41. Uluslararası Kazı, Araştırma ve Arkeometri Sempozyumu, Diyarbakır Dicle Üniversitesi'nin katkılarıyla gerçekleştirilmiştir.

Kapak ve Uygulama
Başak Kitap

e-ISSN: 2667-8845

Kapak Fotoğrafı : Prof. Dr. Vecihi Özkaya,
Körtik Tepe Kültürü Uygarlığın İlk Yetkin Deneyimi

Not : Kazı raporları, dil ve yazım açısından Dr. Adil Özme tarafından denetlenmiştir.
Yayımlanan yazıların içeriğinden yazarları sorumludur.

Ankara 2020

İÇİNDEKİLER

Douglas BAIRD, Gökhan MUSTAFAOĞLU, Andrew FAIRBAIRN
2018 Yılı Boncuklu Höyük Kazısı 1

Elif Tül TULUNAY, Müjde PEKER, Daniş BAYKAN, Dinçer Savaş LENGER,
Mustafa BİLGİN, Ceren BAYKAN
Nif (Olympos) Dağı Araştırma ve Kazı Projesi: 2018 Yılı Kazısı 11

E. Emine NAZA DÖNMEZ, Şeyda ALGAÇ, Tolga AYDIN
Amasya Harşena Kalesi ve Kızlar Sarayı Kazısı 2018 Dönemi Çalışmaları 33

Engin AKDENİZ, Rafet DİNÇ
2018 Yılı Thyateira ve Hastane Höyüğü Kazıları 51

Erkan KONYAR, Bülent GENÇ, Can AVCI, Armağan TAN
Eski Van Şehri, Kalesi ve Höyüğü 2018 65

Erksin GÜLEÇ, Ayşen AÇIKKOL YILDIRIM, İsmail BAYKARA, Yarenkür ALKAN
2018 Yılı Üçağızlı Mağarası Kazısı 85

Ersin ÇELİKBAŞ, Vedat KELEŞ, Hasan BUYRUK, Mevlüt ELİÜŞÜK, Ercan VERİM
Hadrianoupolis 2018 Çalışmaları 95

Eşref ABAY, Fulya DEDEOĞLU, Gürkan ERGÜN, Şerife ÇAKAR, Muhip ÇARKI
Beycesultan Höyüğü 2018 Yılı Kazı Çalışmaları 113

Faris DEMİR
Aigeai Kazısı 2017-2018 135

Fatih ERHAN, Nedim DERVİŞOĞLU
Magarsus Kazısı 2018 Yılı Çalışmaları 147

Felix PIRSON, Ercan ERKUL, Stefan FEUSER, Bernhard LUDWIG, Ulrich MANIA,
Rebekka MECKING, Katja PIESKER, Wolfgang RABBEL, Seçil TEZER ALTAY, İhsan YENEROĞLU
Pergamon – 2018 Yılı Çalışmaları Raporu 159

Fulya DEDEOĞLU, H. Hüseyin BAYSAL, Erim KONAKÇI, Ali OZAN, Bora TEMÜR,
Aydın CURA, Ayşen ÇELEBİ, Ferhat ERİKAN
Ekşi Höyük 2017-2018 Yılları Arkeolojik Kazı Çalışmaları 175

Göksel SAZCI, Meral BAŞARAN MUTLU
Maydos Kilisetepe Höyüğü Kazıları 2018 Sezonu Çalışmaları 191

Grazia SEMERARO
Phrygia Hierapolis'i (Pamukkale) 2017- 2018 Yılı Kazı ve Restorasyon Çalışmaları.....203

Gülgün KÖROĞLU
Balatlar Kilise Kazısı 2018 Yılı Çalışmaları.....227

Gülriz KOZBE, Akarcan GÜNGÖR
Gaziantep Doğanpınar Barajı/Dede Harabeleri 2018 Kurtarma Kazıları ve
Kapanış Raporu (2016-2018) 241

Gürcan POLAT, Yasemin POLAT, Kahraman YAĞIZ, Seçil ÇOKOĞULLU, Evren AÇAR
Ecem BAYSU, Ertuğrul KIRAÇ, Melis ÇOBANOĞULLARI, İlayda ÜRÜN
Antandros 2017-2018 Yılı Kazıları 259

Halil TEKİN
Domuztepe 2018 Kazılarının İlk Ön Raporu 277

Halime HÜRYILMAZ
Gökçeada-Yenibademli Höyük 2018 Yılı Kazıları.....293

Hamza EKMEN, Ahmet MERCAN, F. Gülden EKMEN, Ali GÜNEY
İnönü Mağarası 2018 Yılı Kazı Çalışmaları 309

Harun TAŞKIRAN, Kadriye ÖZÇELİK, Gizem KARTAL, Yavuz AYDIN, Eşref ERBİL
M. Beray KÖSEM, Göknur KARAHAN
2018 Yılı Karain Mağarası Kazıları.....331

Hatice PAMİR, Işıl IŞIKLIKAYA LAUBSCHER, Ayşe BELGİN HENRY
Antakya Hipodrom ve Çevresi Kazıları 2018 Yılı Çalışmaları.....349

Hatice PAMİR, Nalan YASTI
Epiphaneia (Erzin) 2018 İlk Sonuçları 371

Havva İŞKAN IŞIK
Patara 2018 Kazı ve Restorasyon Çalışmaları 395

Hayat ERKANAL, Ayşegül AYKURT, Kadir BOYÜKULUSOY, İrfan TUĞCU, Ourania KOUKA
Michaela REINFELD, Joseph Ian BOYCE, Nicholas RIDDICK, Vasıf ŞAHOĞLU
Liman Tepe 2018 Yılı Kara ve Su Altı Kazıları 417

Helga BUMKE, Hüseyin CEVİZOĞLU, Elgin von GAISBERG, Aylin TANRIÖVER
Didyma 2018 441

Hüseyin Murat ÖZGEN, Mehmet Rıfat AKBULUT, Bünyat Burak AYKANAT, Ali ÖZTÜRK
Ertunç DENKTAŞ
Adramytteion (Ören) 2018 Kazı ve Onarım Çalışmaları 461

Hüseyin Sabri ALANYALI, Serap ERKOÇ
Side 2018 Yılı Çalışmaları 485

Işık ADAK ADIBELLİ
Kırşehir Kale Höyük 2018 Yılı Çalışmaları 503

İlknur ÖZGEN, Efsane GÜVENÇ, Saadet KAYMAZ
Hacımusalar, 2018 521

İrfan Deniz YAMAN, Cevdet Merih EREK, Iraz Aslı YAMAN
Elbistan Keçe Mağarası Kazıları-2018 537

İsmail AYTAÇ
Harput İç Kale Kazıları 2018 Yılı Çalışmaları 553

İsmail AYTAÇ
2017 Yılı Harput İç Kale Kazıları 573

Erol USLU, İsmail BAYKARA, Berkay DİNÇER, Serkan ŞAHİN, Esin ÜNAL
Gürgürbaba Tepesi Kazısı-2018 591

İsmail ÖZER, Ali ATMACA, Mehmet SAĞIR, İsmail BAYKARA, Berkay DİNÇER, Başak KOCA ÖZER,
Serkan ŞAHİN, Manolya TÜKEL, Ece EREN, Öznur GÜLHAN, Ayşegül ÖZDEMİR
2018 Yılı İnkaya Kazısı 603

Jeroen POBLOME, Piraye HACIGÜZELLER
Sagalassos Antik Kenti'nde 2018 Yılı Kazı, Restorasyon ve Malzeme Çalışmaları 619

PATARA 2018 KAZI ve RESTORASYON ÇALIŞMALARI

Havva İŞKAN IŞIK*

2018 yılında 28 Mayıs-14 Kasım tarihleri arasında olmak üzere 171 gün süreyle Kısık Köprüsü, yine aynı mevkide iki katlı bir yapı, Tepecik, Kent Bazilikası, Nero Hamamı ve Geç Antik surda çalışılmış; başta yazıtlar olmak üzere buluntu yayın çalışmalarına devam edilmiştir[1]. Ayrıca Tepecik başta olmak üzere kentin çeşitli alanlarında çeşitli yöntemlerle jeofizik taramaları yapılmış ve çok değerli sonuçlara ulaşılmıştır[2]. Yanı sıra Patara

* Prof. Dr. Havva İŞKAN IŞIK, Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, 07058 Yerleşke-Antalya/TÜRKİYE, patara88@gmail.com

1 Uzun çalışma sezonumuzda İzmir Müzesi uzmanlarından Mehmet Sönmez Köse ve Marmaris Müzesi uzmanlarından Esengül Yıldız Öztekin Bakanlık Temsilcisi olarak bizimle birlikte görev almışlardır. Her iki değerli meslektaşımıza da düzeyli görev anlayışları, sorunların çözümüne gösterdikleri yapıcı yaklaşımlar ve insan ilişkilerindeki hassasiyetleri için kendim ve ekibim adına içten teşekkür ediyorum. Genel Müdürlüğümüze gönderdiğimiz bilim heyeti listesinden 30 yerli, 5 yabancı üye katılım göstererek bilimsel çalışmalara destek vermiştir. Bunların dışında değişken sayıda öğrenci ve işçi de kazı çalışmalarında görev almıştır. Çalışmalarımızın gerçekleşmesini mümkün kılan T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğüne içten teşekkür ederim. Akdeniz Üniversitesi Rektörlüğü, kazı mutfağımıza iaşe desteği sağlamış ve önemli bir vinç giderimizin karşılanması için izin vermiştir. Başta Rektörümüz Prof. Dr. Mustafa Ünal olmak üzere, Edebiyat Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Yıldıray Özbek ve Fakülte Sekreteri Alaaddin Yücel ile Strateji Daire Başkanlığı'na bu nedenle özel teşekkürlerimi sunarım. Göreve geldiği günden itibaren Patara kazılarının gelişmesi ve sorunlarının çözülmesi konusunda büyük destek veren Antalya Valisi Münir Karaloğlu ile Antalya Rölöve ve Anıtlar Müdürü Cemil Karabayram'a şükran borçluyum. Kaş Kaymakamımız Bilgehan Bayar'a; Antalya İl Kültür ve Turizm Müdürü İbrahim Acar ve Müdür Yardımcısı Metin Karataş ile çalışma arkadaşlarına, Demre Müze Müdürleri Nermin Karagöz ve Nilüfer Sezgin ile çalışma arkadaşlarına; Antalya Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Bölge Kurulu Müdürü Melike Gül'e ve çalışma arkadaşlarına kalpten teşekkür ederim. Antalya Ticaret ve Sanayi odası kazılarımıza bir kez daha akaryakıt desteği vermiştir; Başkan Davut Çetin nezdinde ATSO'ya çok teşekkür ediyorum. Antalya Üniversite Destekleme Vakfı, Patara Yayın Serisi'nin sekizinci kitabının baskı giderlerini karşılayarak bir kez daha bilime destek vermiştir. Bu nedenle Vakıf Başkanı Tunç Uluç başta olmak üzere vakıf mütevelli heyet üyelerine en içten teşekkürlerimizi sunuyorum. Patara kazılarının ilk resmi sponsoru T.C. İş Bankası olmuştur. Türkiye Sınai Kalkınma Bankası ve Paşabahçe Cam A.Ş. ile birlikte 5 yıllık bir süre için taahhüt edilen sponsorluk ödeneği kazılarımız için, Devletimizin temel desteği ile birlikte, yeni bir alan çalışmasına geçebilmemizi temin etmiştir. Adı geçen kurumlara şükran borçluyum.

2 Jeofizik çalışmalarını Prof. Dr. M. Ali Kaya (Trakya Üniversitesi, Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu), Doç. Dr. İrfan Akca (Ankara Üniversitesi, Mühendislik Fakültesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü) ve Doç. Dr. Çağlayan Balkaya (Süleyman Demirel Üniversitesi, Jeofizik Mühendisliği Bölümü) gerçekleştirmiştir.

ve çevresinde botanik, herpeto ve memeli faunaları üzerine de incelemeler yapılmıştır[3].

KISIK KÖPRÜ VE İKİ KATLI YAPI

Şevket AKTAŞ[4]

2018 yılı çalışmalarında köprü ayakları ile bağlantıları tamamen açığa çıkarılmış ve tüm mimari yapı elemanları tasnif edilerek restitüsyon için taş tarlasına yerleştirilmiştir (Figür: 1).

Kazı çalışmalarında yaptığımız gözlemlerde saptanan tabakaların şiddetli yağmur suyuna bağlı alüvyonlara ait olduğu anlaşılmıştır. Yağmurun çok yağdığı dönemde suyun debisinin yüksek olması nedeniyle alüvyonlu dolgunun çok taşlı ve yoğun, yağışların az olduğu dönemde ise daha çok ince milli tabakalar oluşturduğu görülmektedir. Yağmur suyunun getirdiği az sayıda seramik dışında ele geçirilen sikkeden köprünün en az M.S. 6. yüzyıla kadar kullanıldığını anlaşılmaktadır.

Köprü, *isodom*ik duvar örgüsüyle yapılmış olup bağlayıcı olarak kurşun sabitleyici ile demir kenetler kullanılmıştır. Bazı bloklar üzerinde yer alan Hellence "E" / "Z" harfleri ve bunların ters işlenişinden oluşan işaretlerin mimari bir düzenlemeden ziyade taşçı işaretlerini simgeliyor olduğu düşünülmektedir.

Köprü tonozunun yolla bağlandığı kısımlar iri moloz taşlarla, araları harçla bağlanarak oluşturulmuştur. Temel blokları dışa taşırılarak yapılmış ve böylece yapının mukavemetini arttırmıştır. Antik kara yolu üzerinden geçirilen köprü, tek gözlü olup alışılmadık bir mimari form çizmektedir. Sıkça karşılaşılmayan bu form köprünün ayaklarının simetrik değil de (antik mimaride çokça rastlanmayan) yamuk olmasından kaynaklanmaktadır. Bu mimari özelliğin nedeni, antik yolun en yakın yerden ve düz bir şekilde karşıya geçirilmesi önceliğindendir. Düz bir ana aks hem yaya hem de arabaların geçişini kolaylaştırmak için aynı zamanda yol yapım maliyetini düşürmek için yapılmış olmalıdır (Figür: 2).

---

3 Bu araştırmalar halen Akdeniz Üniversitesi, Fen Fakültesi Biyoloji Bölümü üyeleri Prof. Dr. Ramazan Süleyman Göktürk, Dr. Öğr. Üyesi Orhan Ünal (Botanik); Uzm. Mehmet Rızvan Tunç, Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yavuz (Herpeto Fauna) ve Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Yavuz (Memeli Faunası) tarafından yürütülmektedir.

4 Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Yerleşke, Antalya (saktas@akdeniz.edu.tr).

Kentin kuzeydeki tek karayolu bağlantısının en önemli noktasında bulunan köprünün ne zamandan beri kullanıldığı bilinmemekle birlikte Yol Kılavuz Anıtı'nın da yapıldığı Cladiuslar Döneminde yeniden düzenlenmiş olduğu düşünülebilir. Kazı sırasında ele geçirilen az sayıda buluntuya göre köprünün en azından Geç Antik Dönem sonlarına kadar işlevini yitirmediği anlaşılmaktadır. Köprüye antik kentten gelen yolu bulabilmek amacıyla açılan sondajda yola ait blokaj saptanmıştır. Böylelikle köprü güzergâhının günümüze kadar değişmeden devam ettiği anlaşılmıştır.

Yine Kısık mevkiinde yer alan iki katlı yapının alt katı tonozla örtülü sıvalı bir mekândan oluşur (Figür: 3). Üst katın varlığı kesin olmakla birlikte yıkılmış olması nedeniyle diğer özellikleri bilinmemektedir. Kuzeye bakan geniş bir kapısı bulunmaktadır. Alan Antik Dönemde göl yatağı olduğundan, bu yapının geç antik dönemden önce inşa edilmiş olma olasılığı yoktur. Ayrıca duvarlarda birbirlerine harçla bağlanmış moloz taşlar kullanılmış ve derz araları da sıvanmıştır. Bu da yapının Geç Antik Dönemden olduğuna işaret eder. Anıldığı gibi tek mekânlı yapı dıştan 8x6,50 m. ölçülerindedir. Duvar kalınlıkları aynı olmayıp yaklaşık 1,50 metrelik bir ortalama kalınlığa sahiptirler (Figür: 4).

Bu iki katlı yapının işlevini belirlemek amacıyla önünde bir sondaj gerçekleşmiştir. Ancak yoğun taban suyu nedeniyle bu amaca ulaşılamamıştır. Bulunduğu alanın topoğrafyası yapının işlevi hakkında kesin veriler sunmamaktadır. Ancak konumu ve genel özellikleri bunun bir su değirmeni değil de bir yel değirmeni olabileceğini akla getirmektedir.

TEPECİK

Erkan DÜNDAR[5]

2018 yılı Tepecik kazıları, kuzey düzlükteki beş farklı açmada gerçekleştirilmiştir (J-15; İ-15; I-17; I-18; H-18). Çalışmalar üç farklı ekiple üç alanda eş zamanlı olarak yürütülmüştür. Söz konusu alanlar, 10x10 m. boyutlarındaki I-18, I-17 ve kuzey düzlüğün güney sınırını oluşturan çevreleme duvarını da kapsayan 10x10 m. boyutlarındaki J-15 açmalarıdır (Figür: 5).

I-18 Açması: 10x10 m. boyutlarındaki açmada sürdürülen kazılarda, açmanın yaklaşık ortasında, 2,40x2,55 m. boyutlarında kareye yakın dikdörtgen

[5] Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Avşar Yerleşkesi, Kahramanmaraş (dundarerkan@gmail.com).

bir konut tespit edilmiştir. Duvarları yaklaşık 1,00 m. yüksekliğinde korunmuş bu konutun (Konut 1) güney ve batı duvarları korunagelmiş, kuzey ve doğu duvarları ise alandaki geç dönem yapılaşmasında tahrip edilmiştir. Ele geçirilen buluntulara göre konutun M.Ö. 4. yüzyılın ikinci yarısında yapıldığı ve M.Ö. 3. yüzyılın ilk yarısında da kullanıldığı tespit edilmiştir.

Devam eden çalışmalarda, açmanın güneybatı köşesinde, 2,70x3,10 m. boyutlarındaki bir bölümü açığa çıkarılan başka bir konut daha tespit edilmiştir (Konut 2). Duvarları yaklaşık 1,00 m. yüksekliğinde korunmuş olan bu konutun doğu ve kuzey duvarları I-18 açmasında, batı duvarı ve giriş kapısı H-18 açmasında, güney duvarı da olasılıkla I-18 ve I-17 açmaları arasında bulunan kesit içerisinde kalmaktadır. Zemin içerisinde ele geçirilen buluntular yapının son kullanım evresinin M.Ö. 3. yüzyılın ilk yarısı olduğunu gösterse de, temel altından ele geçirilen buluntular bu konutu da, açma ortasındaki 1 numaralı konutta olduğu gibi, M.Ö. 4. yüzyılın ikinci yarısında inşa edildiğini göstermektedir.

Açmanın kuzeyinde, 23,63 m. seviyesinde kireç harcı ile yapılmış bir zemin ve üzerinde *in-situ* buluntu grubu ile karşılaşılmıştır (Figür: 6). Zemin ve kontekst, bu alanın güneyine yapılan geç dönem (M.Ö. 3. yüzyıl) bir yapı duvarı nedeniyle tahrip olmuştur. Kontekst içerisinde ayaklı bir tüm kandil, yarım bir *mortar*, metal taklidi siyah astarlı ve kaburgalı bir *kantharos* parçası, bir adet işlenmemiş ham kurşun ve 12 adet *astragal* bulunmuştur. Buluntuları M.Ö. 4. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirmek mümkündür.

I-18 açmasında yapılan kazı çalışmalarında muhtelif tabakalardan önemli buluntular ele geçirilmiştir. Bu buluntular arasında, M.Ö. 6. yüzyıla tarihlendirilen olasılıkla Kıbrıs ithali terrakota bir figürin, bir adet Naukratis üretimi M.Ö. 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen *scarabeus*, bir adet Arsinoe portre büstünün matrize olarak işlendiği yüzük ve M.Ö. 3. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilen iki adet matrize terrakota kalıpları bulunur.

I-17 Açması: 10x10 m. boyutlarındaki açma I-18 açmasının hemen güneyinde yer alır. Yapılan kazı çalışmalarında, açmanın orta alanında, içinde bol miktarda deniz kabuğunun bulunduğu kuzey-güneydoğu doğrultusunda kavisli bir duvar tespit edilmiştir. İptidai bir şekilde yapılmış olan bu duvar ve dolayısıyla yapı, özellikle iç kısmının güney bölümlerinde ele geçirilen çok miktardaki deniz kabuğu nedeniyle şimdilik işlik olarak tanımlanmıştır.

İşliğin batısında yapılan çalışmalarda, bir ocak tespit edilmiştir. Bununla birlikte, bu ocak ve işliğin güneyinde, doğu-batı doğrultulu uzanan kuzey

duvarı 3,98 m., kuzey-güney doğrultulu uzanan batı duvarı 2,83 m. boyutlarında bir mekân tespit edilmiştir. Söz konusu mekânın girişi kuzey duvarın ortasında bulunan 0,88 m. açıklığındaki kapıdan sağlanmaktadır. Bu mekânın doğu ve güney duvarları günümüze ulaşamamıştır. İşlik, ocak ve güneyde bulunan bu yapı bütüncül olarak değerlendirildiğinde bir konut ve onunla ilişkili olan açık alandaki bir ocak (mutfak?) ve işlik kompleksinden bahsetmemiz mümkündür.

Yukarıda anılan konutun kuzey duvarında yapılan kazı çalışmalarında, girişin sağ kanadındaki duvar içerisine yerleştirilmiş iki adet kurşun plakanın birbirine sarılmasıyla oluşturulmuş kurşun bir bohça bulunmuştur. Kurşun bohça içerisinde, ağırlıkları 17,75 gr. ile 17,92 gr. arasında değişen 19 adet altın sikke (*pentadrachmi*) bu yılın önemli buluntuları arasındadır. Özellikle Likya Bölgesi için çok ünik olan bu definedeki sikkelerin I. ve II. Ptolemaios baskıları olduğu tespit edilmiştir. Sikkelerin tümünün ön yüzünde I. ya da II. Ptolemaios'un sağa dönük portreleri, arka yüzlerde ise sola dönük, kanatlarını hafif açmış ve pençesinde bir şimşek demeti tutan kartal bulunur. Arka yüzlerdeki bu kartalların sağ tarafında *ΒΑΣΙΛΕΩΣ* sol taraflarında ise *ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ* lejantları okunur. Kartalların sağ ön taraflarında ise farklı harf kombinasyonlarından oluşan ve darp yerlerini belirten monogramlar görülmektedir.

I-17 açmasındaki çalışmalar, açmanın güneydoğusunda açığa çıkan ana kaya ile açma ortasında bulunan ocak, işlik konut kompleksi ve bu kompleksin batısında bulunan diğer bir konuta ulaşılmasıyla tamamlanmıştır.

H-18 Açması: I-18 açmasının hemen batısında konumlanan H-18 açması 8x5 m. boyutlarındadır. Diğer iki açmadan farklı olarak H-18 açması kısmen tepe düzlüğünün kuzeybatı yamacında konumlanır.

Açmada yapılan çalışmalarda, üst bölümü büyük bloklardan, alt sırası ise daha küçük taşlardan inşa edilmiş bir yapı açığa çıkarılmıştır. Büyük bloklar Tepecik'in kuzeyinde bulunan kuzey duvar ve bastionun işçilikleriyle aynıdır. Olasılıkla M.S. 5-6. yüzyıllarda atıl kalmış olan Tepecik kuzey duvarı ve bastionun bazı blokları bu alana getirilerek tekrar kullanılmıştır. Yapı hem planı hem de arazideki konumu bu yapıyı Geç Antik Dönem kulesi olarak tanımlamamızı sağlamıştır (Figür: 7).

Geç Antik Dönem kulesinin içinde, zemin seviyesinin altında yapılan çalışmalarda erken mekânlar açığa çıkmıştır. Söz konusu kulenin kuzeyinde bir konut ve zemininde çok sayıda buluntu ele geçirilmiştir. En göze çarpan

buluntular arasında iki kulpu da mühürlü Rodos *peraia*sı üretimi bant ağızlı bir *amphora* gelir. Bu buluntunun yanı sıra, bir adet Rodos üretimi minyatür koku kabı, birisi Rodos baskısı, diğeri de Büyük İskender'in portresini taşıyan iki adet gümüş sikke ile bir adet I. Ptolemaios'a ait bronz sikke, çok sayıda metal çivi ve raptiye ele geçirilmiştir. Ele geçirilen buluntulara göre M.Ö. 3. yüzyılın ortalarında terkedilen bu mekânın duvarlarının Geç Antik Dönem yapısının altından devam ettiği görülmüştür.

Geç Antik Dönem kulesinin içinde yapılan çalışmalarda, erken döneme ait bir konutun kireç kaplı zeminine ulaşılmıştır. Bu zemin üzerinde tüm bir olpe ile bir testinin ele geçirildiği *in-situ* buluntu grubu ile karşılaşılmıştır. Buluntular yardımı ile bu zemin ve konutun, kulenin kuzeyindeki Konut 1'de olduğu gibi, M.Ö. 3. yüzyılın ortalarında terk edildiği anlaşılmıştır.

İ-15 ve J-15 Açmaları: Söz konusu her iki açma Tepecik kuzey düzlüğünü güneyden çevrelemesi olası olan bir duvarı açığa çıkarmak için yapılmıştır. Yapılan kazı çalışmalarında her iki açmada da gözlemlenen güneydoğu-kuzeybatı doğrultulu 19,30 m. uzunluğunda 1,00 m. genişliğinde harç ve moloz taşlardan örülmüş ve ana kaya üzerine oturan bir duvar tespit edilmiştir. Her iki açmada ana kayanın yüzeye çok yakın olması nedeniyle çalışmalar kısa sürede sonlandırılmıştır. Alanın genelinde yapılan değerlendirmeler sonucunda bu her iki açmada gözlemlenen duvarların H-18 açmasında açığa çıkarılan ve M.S. 5-6. yüzyıllara tarihlendirilen kule ile ilişkili olduğu görülmüştür (Figür: 8)[6].

PATARA KENT BAZİLİKASI

Ceren DEMİRTON[7]

2018 yılı kent bazilikası sondaj çalışmalarında, bazilika öncesi döneme ait yapılara işaret eden somut arkeolojik kalıntılarının belirlenmesi, varsa planlarının okunması hedeflenmiştir. Güney Sondaj 1, GN 6 Sondaj 1, Naos Sondaj 1, Apsis Sondaj 1 ve 2, BD 4 Sondaj 1, Kuzey Transept Sondaj 1 ve Naos Eşik Sondaj 1 olarak adlandırılan sondajlar sonucunda yapı ve yapı öncesi döneme ait önemli verilere ulaşılmıştır.

---

6 Konu hakkındaki geniş kapsamlı yorumlar için, bk. E. Dündar – M. Koçak, "Patara's Harbour: New Evidence and Indications with an Overview of the Sequence of Harbour Related Defence SysteMS", in: L. Blue et al. (eds), Under the Mediterranean: Studies in Maritime Archaeology, Vol. 1 (Leiden) baskıda.

7 Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Yerleşke, Antalya, ceren.dt@gmail.com.

Altar Sondaj 1 adı verilen çalışma ilk seviyede (+2.85 m.) sonlandırılıp, tüm bema alanını kapsayacak bir biçimde genişletilmiştir. Bema zemin döşeme altı besleme katmanına ulaşılmış, bema zemini koruma altına alınmıştır. Altar kaidesinin güneydoğusunda *in-situ* (bazilikadaki işlevine göre) yazıtlı bir sütun kaidesi ele geçirilmiştir. Bazilikanın ilk evresi olan M.S. 5. yüzyılın ikinci yarısından itibaren kullanılan bu sütun kaidesi bazilikada *kyborium* ayağı olarak kullanılmıştır.

Güney 6 Sondaj 1 çalışmalarında ortaya çıkan yapı kalıntısı bir mekân girişine ait olmalıdır. Ele geçirilen bazilika öncesi yapı kalıntısı ile bazilikanın güney nef *stylobat*ı arasında 40 cm.lik bir harç tabakası geçişi mevcuttur. Kiremit döşemeden oluşan zemin ve iki basamaktan oluşan mekân girişi, Güney Sondaj 1'de ele geçirilen yapı kalıntılarıyla birlikte değerlendirilmelidir. Güney Sondaj 1 de D1 olarak adlandırılan duvarla, Güney 6 Sondaj 1'de ki G6-D1 olarak adlandırılan duvar hem duvar tekniği açısından hem de aynı düzlemde ilerleyen aks sebebiyle olasılıkla birbirinin devamı niteliğindedir (Figür: 9). Güney Sondaj 1'e ait sikke ve seramikleri incelenmiş, stratigrafi çalışması tamamlanmış ve değerlendirilmek üzere tabakalarına göre sınıflandırılmıştır. Sondajda 4 farklı mekâna ait duvar kalıntıları tespit edilmiştir. Seramik ve sikke incelemeleri sonucunda mekânların olasılıkla M.S. 3. yüzyıla ait oldukları düşünülmektedir.

Bazilika öncesi döneme ait yapı kalıntıları yoğun olarak güney nef bölümünde karşımıza çıkmaktadır. Mekânlar bazilikanın inşa sürecinde tahrip olmuş, Erken Bizans Döneminde orijinal fonksiyonlarını kaybetmiştir.

NERO HAMAMI ve GEÇ ANTİK SUR

Mustafa KOÇAK[8]
Neslihan AĞLUÇ
Semih ORHAN
Şafak TÜRKOĞLU
Hakan GERÇEK

2018 yazında Patara devlet agorasının kuzeydoğusunda konumlu, yapı yazıtından dolayı Nero Hamamı olarak adlandırılan, duvarları üzerlerindeki tonoz kalıntılarıyla beraber çok iyi korunmuş, 23x9 metre boyutlarındaki frigidariumu tamamen açığa çıkarılmıştır (Figür: 10). Mekânın kuzeyinde,

8 Antalya Bilim Üniversitesi, Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü, Döşemealtı Yerleşkesi, Antalya (mustafa.kocak@antalya.edu.tr).

yaklaşık 7x5,5 metre boyutlarında ve 1,5 m. derinliğinde, orijinalinde duvarları mermer, zemini kireç taşından levhalarla kaplı ve iki ucundan basamaklarla inilen bir soğuk su havuzu mevcuttur (Figür: 11). Soğuk suyun havuza dışarıdan bir su tankından, kuzey duvarda yer alan ve birinin içinde kurşun borusu *in-situ* görülebilen beş adet delikten aktarıldığı anlaşılmıştır. Havuzun kuzeybatı köşesinde zeminde bir gider deliği, üstte ise içerisinde kurşun boru kalıntısıyla bir adet fazla su tahliye deliği bulunmaktadır. Yine bu soğuk su havuzunun içinde, hepsi tek bir düzenlemeye ait oldukları açıkça anlaşılan 8 adet sütuna ve birkaç arşitrav bloğuna ait parçalarla iki adet sütun başlığı (oluk-akanthus) ele geçirilmiştir. Havuzun 3 duvarı boyunca (batı, kuzey ve doğu), tahrip olmuş halde iki adet sütun kaidesi halen *in-situ* durumdadır. Kısaca özetlenen bu bulgudan anlaşıldığı kadarıyla; havuzun kısa kenarlarında üçer, uzun kenarında dört olmak üzere toplam sekiz sütunlu, üç tarafını saran, *aedicula* tarzında bir mimari düzenleme mevcuttu. Perge Güney Hamamı'nın *frigidarium*uyla karşılaştırılabilecek bu düzenlemenin, hamamın henüz tam tarihini bilmediğimiz geç bir evresinde gerçekleştirilmiş olması gerekmektedir: zira ilk incelemelere göre sütün başlıkları M.S. 1. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilirken, Nero Hamamı'nın *frigidarium* bölümünün, bu tarihten en azından 100 yıl sonra buraya eklenmiştir[9]. Ama başlıkların hamamın kendi kontekstinden mi yoksa başka bir yerden mi getirildiği henüz bilinmemektedir.

Frigidarium ile *tepidarium* arasında iki adet kapı açıklığı mevcuttur (Figür: 12). Bunların önünde, zeminden bir miktar yükseltilmiş, üzeri mermer levhalarla kaplı, kenarları kireç taşından bloklarla sınırlandırılmış beşgen bir "podyum" ortaya çıkarılmıştır. Blokların üzerindeki izlerden kuzeyde ve güneyde birer girişin yer aldığı, geri kalanındaysa parapetler kullanıldığı anlaşılmaktadır. Yine Perge Güney Hamamı'nın *frigidarium*unda görülebilecek bu mimari oluşumun, soğuk ve sıcak iki mekân arasındaki insan trafiğini düzenlemeyle bir ilişkisi olduğu açıktır: çok büyük bir olasılıkla kapılar tek yönü olarak çalışmaktaydı.

Frigidarium zemininde yer yer, değişik türde mermer kaplama levhaları ile yine duvar diplerinde kısmen mermer süpürgelikler *in-situ* korunagelmiştir (Figür: 10). Zemin kaplamasının, hamamın şimdilik tarihini tam olarak

9 M. Koçak – S. Erkoç, "Patara Nero Hamamı. Likya'nın Bilinen En Erken Hamam Yapılarından Biri Üzerine Gözlemler", in: E. Dündar – Ş. Aktaş – M. Koçak – S. Erkoç, Lykiarkhissa: Havva İşkan'a Armağan = Festschrift Für Havva İşkan (İstanbul 2016) 493-512.

bilemediğimiz son (?) evresinde birçok yerinde yine mermer levha parçalarıyla yamanmış olduğu görülmektedir. Zeminde ayrıca, henüz anlamlandıramadığımız ve sayıları iki düzineyi geçkin "direk" oyukları bulunmaktadır. Bunlardan kimi, mermer kaplama levhaları kırılarak oluşturulmuştur.

Batı duvarında daha önceden görülebilen ve buraya sonradan açılmış oldukları bariz iki adet nişin zeminleri de ortaya çıkarılmıştır. Daha küçük olan kuzeydeki nişin zemini, frigidarumunkinden yüksek ve mermer levhalarla kaplıdır. Güney yan duvarında su girişi bulunan bu nişin içerisinde muhtemelen, herhangi bir yerinden su akan bir heykel durmaktaydı. Niş içinde bir gider görülmemekle beraber suyun, frigidarium zeminin batı duvarı boyunca (yani bu nişin tam önünde olacak şekilde) yaklaşık 70 cm. enindeki bir bölümünün birkaç cm. alçaltılmasıyla tahliye edildiği anlaşılmıştır. Söz konusu bu zemin üstü açık "kanal" güney duvarının batı köşesindeki bir gidere ulaşmaktadır.

2019 sezonunda kazılarına devam edilecek olan Nero hamamı, Anadolu'nun ayakta kalmış az sayıdaki erken hamamlarından birisi olması bakımından önem arz etmektedir. Şimdiye kadarki gözlemlerimiz ve kazıların sunduğu veriler ışığında yapının başlangıçta İmparator Nero (M.S. 54-68) öncesine ait, batıdaki tek (?) bir mekândan (son halinde *caldarium*) zaman içerisinde yapılan eklerle üç mekânlı (batıdan doğuya: *frigidarium – tepidarium – caldarium*) bu son halini aldığını söyleyebiliriz. Nero Döneminde hamama dönüştürülmeden önceki ve hamam olduktan sonraki yapı başından itibaren bir gymnasion ile ilişki halindeydi[10]. Patara Nero Hamamı, Roma hamam kültürünün özellikle gymnasionlar aracılığıyla doğuya yayılması sürecinin başında yer alır. Belirtildiği gibi neredeyse bu erken döneme ait en iyi korunmuş bir yapı olduğundan, söz konusu yayılma sürecini tanımlamak ve anlamak bakımından çok önemli bir veri potansiyeline sahiptir.

2017 kazı sezonunda Patara Geç Antik surunun, agoraya bakan güney cephesi *stylobat* seviyesine kadar açığa çıkarılmış, kuzeyde, iç bölümde de çalışılmıştı. 2018 kazıları özellikle burçlarda yoğunlaşmıştır; bu çalışmalarda önemli sonuçlara ulaştığımızı düşünmekteyiz.

Öncelikle burçların mimarisi hakkında kimi ayrıntılar gün yüzüne çıkarılmıştır. Söz konusu bu ayrıntıları, duvar kalınlıkları ortalama 2,40 m. olan 9

10 M. Koçak – S. Erkoç, "Patara Nero Hamamı. Likya'nın Bilinen En Erken Hamam Yapılarından Biri Üzerine Gözlemler", in: E. Dündar – Ş. Aktaş – M. Koçak – S. Erkoç, Lykiarkhissa: Havva İşkan'a Armağan = Festschrift Für Havva İşkan (İstanbul 2016) 493-512.

numaralı kule özelinde şöyle özetleyebiliriz (Figür: 13): Yaklaşık olarak kurtin duvarı yüksekliğinde, kulenin iç duvarları içe doğru çıkıntı yapmaktadır. Bu çıkıntılar mekânın tavanını taşıyan hatılların oturtulması içindir. Böylece hem kulenin en azından iki katlı olduğunu hem de ikinci katın kurtin duvarları yüksekliğinde başladığını anlamaktayız. Zemin döşemine yönelik belirgin herhangi bir veriye maalesef ulaşılamamıştır. Kulenin giriş katı duvarlarında, ikinci kata çıkan bir merdiven düzeni için de herhangi bir ize rastlanmamıştır. Elbette taş duvarlarda iz bırakmayan ahşap bir merdiven, ilk çözüm önerisi olarak düşünülebilir. Fakat hem ikinci kata geçişlerin kurtin duvarı üzerinden sağlanmış olması; hem de her iki olasılığın da birlikte kullanılması mümkündür. Sorunun çözümü buluntuların değerlendirilmesi ve benzer örneklerin incelenmesiyle bulunabilecektir.

9. Kulenin güney duvarında mazgalı andıran bir pencere açıklığı yer alır (Figür: 14). Bu pencere açıklıklarından diğer kulelerde de vardır (2019 sezonunda görüldüğü gibi, 7 numaralı kulenin üç duvarında da birer adet benzeri pencere mevcuttur). Anılan pencere açıklığının 9 numaralı kulede sonradan, dışarıda geniş çaplı bir onarım sırasında kapatıldığı gözlemlenmiştir. Farklı duvar örgüsüyle de kendini belli eden bu onarımın tarihi konusunda henüz herhangi bir veri bulunmamaktadır. Kule içindeki stratigrafinin halen devam eden analizi bu soruya yanıt verebilecektir. Kazısı gerçekleşen her bir kulenin içinde yoğun çatı kiremidi kırıkları içeren birer katman tespit edilmiştir. Bu bulgu bize kulelerin çatılarının kiremitle kaplı ahşap konstrüksiyonlar olması gerektiğini gösterir.

Surda yapılan çalışmalarda ele geçirilen buluntuların tasnif ve değerlendirilmeleri henüz devam etmektedir. Fakat hem şimdiye kadar bulduğumuz sikkeler hem de 8 numaralı kulede gerçekleştirdiğimiz bir sondajın verileri Patara Geç Antik surunun tarihlendirilmesi hakkında önemli ipuçları içermektedir. Sikkeler surun M.S. 4. yüzyıldaki kullanımını işaret etmektedir. 9. kule içinde bulunan ve yine M.S. 4. yüzyıla tarihlenen bir sikke II. Constantius'a aittir. Bu kulede diğer sikkeler ise yapının M.S. 11.- 13. yüzyıllar arasındaki kullanımını gösterir. 8. kulede yapılan çalışmalarda bulunan sikkeler de M.S. 3. ve 4. yüzyıllara ait geç Roma darplarıdır. Bu kulede, Sondaj 1 de bulunan sikkelerin oldukça aşınmış olmaları büyük talihsizliktir. 8 numaralı kuledeki Sondaj 1'de çıkarılan seramikler hali hazırda en geç M.S. 3. yüzyıl sonu ile 4. yüzyılın başına tarihlendirilmektedir. Böylece, Patara Geç Antik surunun sıklıkla dile getirildiği gibi M.S. 6-7. yüzyıllarda değil, M.S. 4. yüzyılda inşa edilmiş olması gerekir. Ama elbette daha kesin sonuçlara ilerleyen

dönemlerde gerçekleştireceğimiz sondajlar ve diğer bulgu ve buluntuların değerlendirilmesiyle ulaşılacaktır.

EPİGRAFİ ÇALIŞMALARI

Christof SCHULER[11]
Klaus ZIMMERMANN[12]
Andrew LEPKE[13]

Alman Arkeoloji Enstitüsü Epigrafi ve Eski Çağ Komisyonu (Münih) ve Vestfalya Wilhelm Üniversitesinden (Münster) bir epigrafi ekibi 27.08. – 06.09.2018 tarihleri arasında Patara'da çalışmalar gerçekleştirmiştir. Çalışmaların odağında yeni buluntuların belgelenmesi, daha önceki araştırmacılar tarafından belgelenen ve yayınlanan yazıtların lokalizasyonu ve kimi kötü korunmuş durumdaki metinleri okunabilmesi olmuştur.

Geç Antik sur, liman ve Nero Hamamı arasında bulunan bölgede çok sayıda sunak ve heykel altlığı (yeniden) bulunarak kontrol edilmiştir. Bunların çoğu, aile ve toplum yapısı hakkında değerli bilgiler barındıran mezar yazıtlarıdır. Geç Hellenistik Döneme tarihlenen ve iki ayrı Roma vatandaşına ait iki yeni sunak ile; kentte ve Likya Birliği içinde önemli görevler üstlenmiş bir Patara vatandaşının onurlandırma yazıtları öne çıkanlardır. Onurlandırılan Pataralı, bir *demotikon* taşıyan ve şimdiye kadar bilinen ilk kişidir. Birçok Likya kentinden bildiğimiz böylesi vatandaş gruplandırmaları Patara'da bugüne kadar bilinmemekteydi. Yeni bulunan *demotikon* büyük bir olasılıkla Patara çevresindeki köylük bir yer adından (*toponym*) türetilmiştir. Bir heykel altlığı, Yüksek İmparatorluk Döneminden bir hayırsever olan *Claudia Anassa* ve kocası *Claudius Eudemos*'a ait bilinen anıt grubunu zenginleştirmiştir. Altlıktaki yazıt bu çiftin özgeçmişi ve kronolojisi hakkında yeni detaylar sunmaktadır. Ayrıca Roma Dönemine ait iki mezar *epigram*ı da yeni buluntular arasında yer almaktadır. Böylesi *epigram*lar (şiirler) şimdiye kadar bilinen Patara yazıtları arasında görece azdır.

2018 kampanyası sürecinde ve sonrasında birçok önemli metin ayrıntılı yorumlarıyla yayınlanmıştır: Flaviuslar Döneminden bir vali için bir onur-

11 Deutsches Archäologisches Institut, Kommission für Alte Geschichte und Epigraphik, Münih (christiof.schuler@dainst.de).

12 Westfälische Wilhelms-Universität, Seminar für Alte Geschichte, Münster (kzimmerm@uni-muenster.de).

13 Westfälische Wilhelms-Universität, Forschungsstelle Asia Minor, Seminar für Alte Geschichte, Münster (andrew.lepke@uni-muenster.de).

landırma yazıtı (S. Bönisch-Meyer, Neue Inschriften aus Patara IV: Liktoren und ihr *legatus Augusti*. Eine bilingue Ehrung für L. Luscius Ocra und seine Familie, Chiron 48, 2018, 375-400), Likya'dan şimdiye kadar bilinen en erken mil taşı (Ch. Schuler, Straßenbau und Infrastruktur im flavischen Lykien. Zwei neue Meilensteine aus Patara, bk. K. Harter-Uibopuu [ed.], Epigraphische Notizen zur Erinnerung an Peter Herrmann, 2019, 107-128) ve büyük hayırsever Opramoas'a adanmış bir onurlandırma yazıtı (K. Zimmermann, Opramoas in Patara, bk. K. Harter-Uibopuu [ed.], Epigraphische Notizen zur Erinnerung an Peter Herrmann, 2019, 129-142).

MEZAR KİLİSESİ MEZARLIK ALANI KÜÇÜK BULUNTU ÇALIŞMALARI

Feyzullah ŞAHİN[14]

Kentin kuzeyinde, yerleşim alanının dışında antik yolun doğusundaki Mezar Kilisesi'nin güneyinde yer alan mezarlık alanında geçtiğimiz yıllarda arazi çalışmaları tamamlanmıştı. 2018 kazı sezonunda söz konusu alandan ele geçirilen sikke, kandil ve farklı metaller, kemik, cam, taş kullanılarak üretilmiş küçük buluntuların envanter ve katalog çalışmaları tamamlanmıştır (Figür: 15). Mezarlık alanında 174 adet sikke, 46 adet kandil ve 55 adet küçük buluntu ele geçirilmiştir. Sikkelerin sadece 4 adedinin M.Ö. 1. yüzyıl ile M.S. 1. yüzyıla ait olduğu görülürken; diğerlerinin alanın bir kilise mezarlığı olarak da kullanıldığı dönemlere, özellikle M.S. 4. yüzyıl ile M.S. 7. yüzyıl aralığındaki sürece ait oldukları görülmektedir. Tüm olarak ele geçirilmiş 46 adet kandil içinde iki farklı tip ayırt edilebilmektedir. İlk tipte yer alan kandiller kalıp yapımıdır (Figür: 15b). Alçak halka kaideli, dış bükey ve şişkin gövdelidir. Gövde keskin bir dönüşle omuzdan *diskus*a bağlanır. Kulp masif ve bir tutamak şeklindedir. *Diskus* etrafında daire veya üçgenlerden oluşan geometrik bezemeler mevcuttur. İki doldurma deliğinin bulunduğu *diskus*unda genelde X ve P harfleri görülür. Bu kandiller genel olarak M.S. 6-7. yüzyıllara tarihlendirilmektedir[15]. İkinci tip ise çark yapımıdır ve Likya Bölgesi'nde sıklıkla görülen bir forma sahiptir (Figür: 15c): Düz taban üzerinde yükselen basit küresel gövdeli, *diskus* bölümü ağza doğru daralan yüksek boyna ve uzun bir buruna sahip kandillerin bir diğer tipik özelliği boyundan çıkarak gövde

14 İzmir Demokrasi Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, İzmir (feyzullah.sahin@idu.edu.tr).

15 J. Bussière – B. Lindros Wohl, Ancient Lamps in the J. Paul Getty Museum (Los Angeles 2018), 352-355, Kat. No. 495.

yüksekliğini geçen şerit kulpa sahip olmalarıdır. Patara'da 1997-1999 sezonlarında kazı çalışmaları gerçekleştirilen bir seramik atölyesinde söz konusu kandillerden çok sayıda ele geçirilmesi, bu tip kandillerin üretim yerlerinden birinin Patara olduğunu göstermektedir[16]. Söz konusu seramik atölyesi Mezar Kilisesi ve mezarlık alanının hemen doğusunda konumlanmaktadır. Dolayısıyla alanda ele geçirilen kandillerin bu atölyede üretilmiş olması, çok da uzak bir ihtimal olmamalıdır. Kandiller genel olarak M.S. 4-6. yüzyıllara tarihlendirilmektedir[17]. Metal buluntular arasında, bronzdan üretilmiş küpe ve yüzük gibi takılar (Figür: 15d); *polykandilion* aksamları, kemer tokaları (Figür: 15f); çıngıraklar (*tintinnabulum*) (Figür: 15e), haç formunda rölikerler ve çok sayıda ve farklı boyutlarda demir çiviler yer almaktadır. Kemikten üretilmiş eserler arasında saç iğneleri (Figür: 15a), düğme ve kemer aksamları gibi buluntular yer alırken cam kaplara ait küçük parçalar ve bir adet balık şeklinde cam kolye ucu (Figür: 15g) diğer küçük buluntular arasında yer almaktadır.

KEMİK BULUNTULARI DEPO ÇALIŞMASI

Ayça GERÇEK[18]

Patara'da 1988 yılından itibaren sürdürülen çalışmalarda kazı veri tabanındaki bilgilere göre toplam 233 kemik eser ele geçirilmiştir. Bu eserler üzerinde yapılan ilk çalışma kazı evi deposundaki buluntuların tipolojik olarak sınıflandırılması olmuştur. Kullanım amaçlarına göre yapılan bu sınıflandırmada saç iğneleri, dokuma aletleri; kozmetik gereçleri gibi Antik Çağ günlük yaşamının en tanınan eşyalarının yanı sıra *pyxis* fragmanları ve bir adet figürinin de yer aldığı 15 farklı grup tespit edilmiştir. Kırık ve noksan olarak ele geçirilen ya da henüz tanımlanamayan eserler ise tipoloji dışı olarak tasnif edilmişlerdir.

Stilistik özellikleri açısından yapılan ön değerlendirmede ise buluntuların kendi çağdaşı örneklerle benzerlik içerisinde oldukları görülmektedir. Eserlerin büyük çoğunluğu tornada şekillendirilmiş ve perdahlanmış olmaları ile oldukça iyi bir işçilik göstermektedirler. Kazıma yivler ya da tek merkezli dairelerle yapılmış basit geometrik bezemeli örnekler dışında az sayıda bezemeli örnek ele geçirilmiştir.

16 B. Varkıvanç, Patara'da Bir Seramik İşliği, Adalya 5, 2002, 137-152.

17 B. Varkıvanç, Patara'da Bir Seramik İşliği, Adalya 5, 2002, 143.

18 Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü, Osmaniye (aycagercek@osmaniye.edu.tr).

Figür 1: Kısık Köprü, kuzeyden görünüş.

Figür 2: Kısık Köprü, batıdan görünüş.

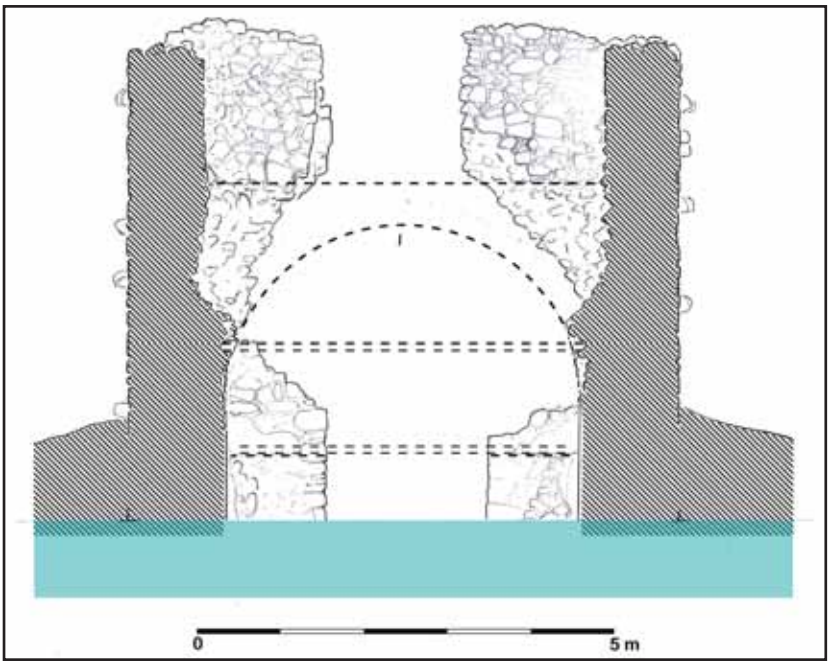

Figür 3: İki Katlı Yapı, kuzey-güney kesiti.

Figür 4: İki Katlı Yapı, kuzeyden görünüş.

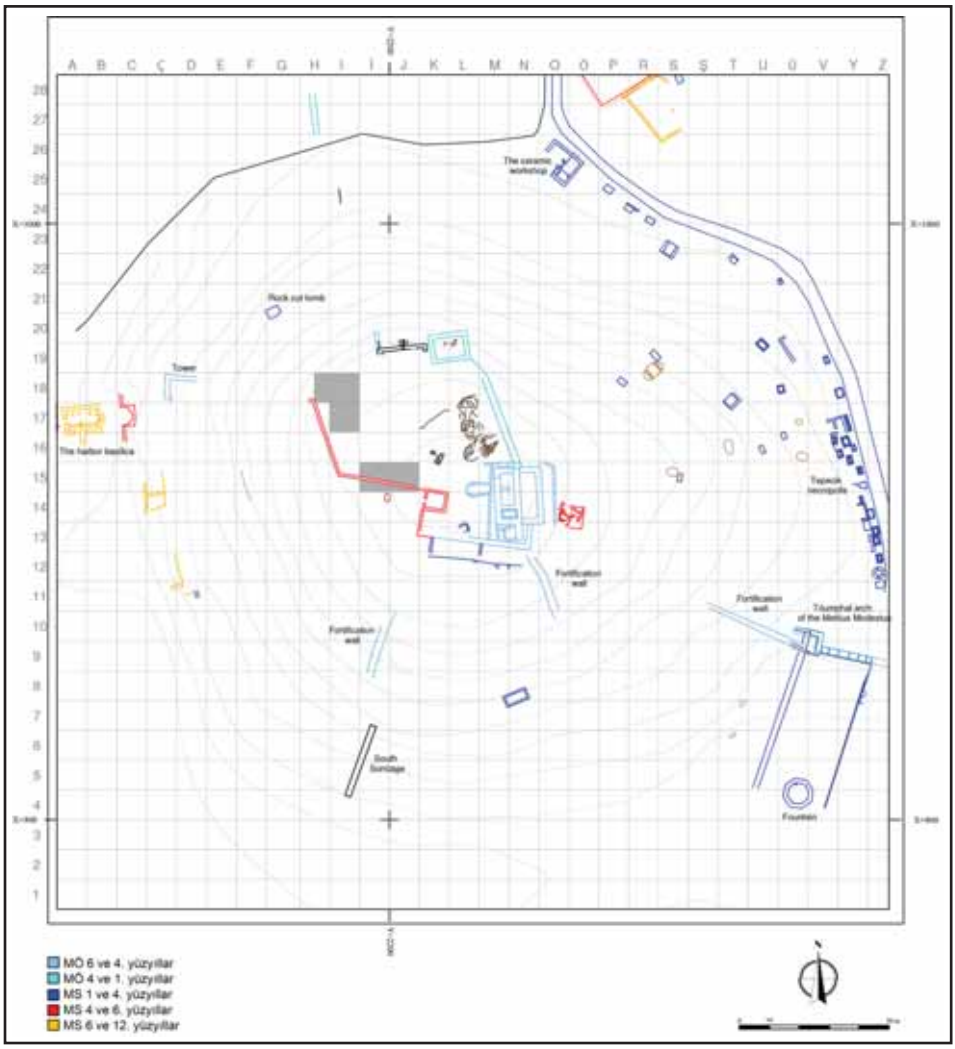

Figür 5: Tepecik, plan ve 2018 çalışma alanları.

Figür 6: Tepecik, I-18 açması *in-situ* buluntu grubu.

Figür 7: Tepecik, H-18 açması Geç Antik Dönem kulesi.

Figür 8: Tepecik, H-18 açması Geç Antik Dönem duvarı.

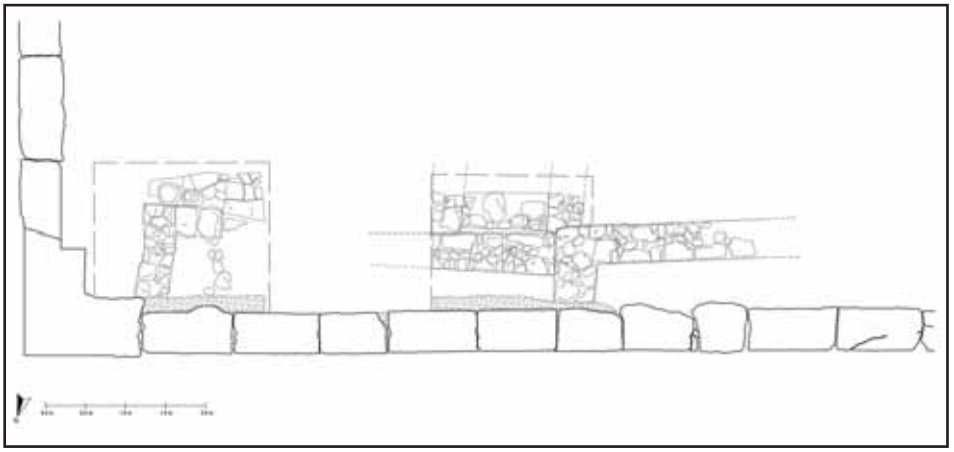

Figür 9: G1-G6 Sondajları vaziyet planı.

Figür 10: Nero Hamamı, *frigidarium* kazı sonrası.

Figür 11: Nero Hamamı, *frigidarium* soğuk su havuzu, güneyden görünüş.

Figür 12: Nero Hamamı, *frigidarium-tepidarium* arasındaki kapılar.

Figür 13: Geç Antik sur, 9 numaralı kule, kazı sonrası.

Figür 14: Geç Antik sur, 9 numaralı kule, güney duvarı görünüş.

Figür 15: Mezarlık Kilisesi, mezarlık alanı, küçük buluntular.